

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-53-39>

УДК 330.341.1:004/338.24

Черничко Тетяна Володимирівна

доктор економічних наук,
професор, завідувач кафедри економіки та фінансів,
Мукачівський державний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0498-9130>

Кот Максим Миколайович

аспірант,
Мукачівський державний університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-6479-7315>

Козар Стас Юрійович

аспірант,
Мукачівський державний університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-3417-2903>

Tetiana Chernychko, Maksym Kot, Stas Kozar
Mukachevo State University

ІННОВАЦІЙНО-ЦИФРОВА МОДЕРНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: РОЛЬ ДЕРЖАВНИХ РЕФОРМ В КРИЗОВИЙ ПЕРІОД

INNOVATIVE AND DIGITAL MODERNIZATION OF UKRAINE'S ECONOMY: THE ROLE OF STATE REFORMS IN A TIME OF CRISIS

Анотація. У статті досліджено роль державних цифрових реформ у забезпеченні інноваційно-цифрової модернізації економіки України в умовах багаторівневої кризи. Визначено ключові напрями державної політики у сфері цифровізації, зокрема впровадження платформи «Дія», а також проаналізовано вплив цифрових ініціатив на прозорість державного управління, детінізацію бізнесу та підвищення економічної стійкості. Автором запропоновано узагальнену модель складових інноваційно-цифрової трансформації та здійснено аналіз викликів, які супроводжують цей процес. Наукова новизна полягає у комплексному висвітленні ролі держави як рушійної сили цифрової трансформації в умовах війни. Практична значущість результатів полягає у визначенні пріоритетів державної політики для подальшої цифрової інтеграції економіки в постконфліктний період.

Ключові слова: інноваційна модернізація, цифрові реформи, публічне управління, платформа «Дія», цифрова економіка, детінізація, кібербезпека.

Summary. This article examines the pivotal role of state-led digital reforms in facilitating the innovative and digital modernization of Ukraine's economy amid multifaceted crises, including military conflict, economic instability, and technological inequality. Emphasis is placed on the strategic initiatives implemented by the Ukrainian government, particularly the Diia platform, as transformative instruments in the digitalization of public administration. The study provides a structured analysis of the digital ecosystem's institutional and socio-economic dimensions and presents a conceptual framework for understanding the integrated components of innovation-driven digital modernization. Key challenges identified include disparities in access to digital infrastructure, limited digital literacy, and heightened cybersecurity risks in the context of hybrid warfare. The article synthesizes interdisciplinary research and empirical data to assess the systemic impacts of digital reforms on economic resilience, business transparency, and administrative efficiency. It also underscores the contribution of digital platforms to the de-shadowing of economic activity and the enhancement of citizen engagement. The scientific novelty of the study lies in its complex evaluation of the state's transformative function during wartime, with particular attention to the integration of digital tools across national and regional levels. Policy recommendations are provided to promote inclusive digital development, with a focus on ensuring sustainability in post-conflict recovery. In addition, the study analyzes the evolution of user engagement with digital public services and the extent of regional digital maturity. The findings support the hypothesis that centralized digital policy – when adequately funded and strategically

implemented – can substantially reduce governance gaps and catalyze long-term economic transformation. The Diia platform is highlighted as a flagship example of successful public digitalization, with measurable outcomes in administrative streamlining, public trust building, and institutional modernization. Further research is proposed to explore localized effects of digital transformation and to develop assessment models for digital maturity in crisis and recovery scenarios.

Keywords: innovative modernization, digital reforms, public administration, Diia platform, digital economy, de-shadowing, cybersecurity.

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобальних викликів, спричинених військовою агресією, економічною нестабільністю та технологічними зрушеннями, постала нагальна потреба у прискореній модернізації національної економіки України. Ключовими інструментами цієї трансформації виступають цифровізація та інноваційний розвиток, які здатні забезпечити підвищення продуктивності, конкурентоспроможності та стійкості підприємств до кризових явищ.

Проте, впровадження цифрових рішень та інновацій вимагає не лише активності самих підприємств, а й ефективної державної політики та дієвих механізмів інноваційно-інвестиційного забезпечення. В умовах обмежених ресурсів, зниженого інвестиційного потенціалу та зростаючих ризиків постає проблема узгодження дій держави і бізнесу щодо реалізації цифрових перетворень. Особливої актуальності набуває формування гнучкої, адаптивної політики, здатної стимулювати інноваційно-цифрові процеси навіть в умовах воєнного стану або економічної турбулентності. Отже, виникає необхідність у комплексному науковому осмисленні та розробці ефективного механізму державної політики, який би забезпечував стимулювання інноваційно-цифрової модернізації економіки України у кризовий період.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика стимулювання інноваційно-цифрової модернізації економіки України у кризовий період лежить в основі досліджень багатьох науковців. Так, на думку Токмакова І. В., забезпечення стійкого розвитку економіки України вимагає її інноваційно-цифрової модернізації, яка дозволяє вирішити нагальні проблеми неефективного господарювання та забезпечити конкурентоспроможність економічної системи [1]. О. Калінін також наголошує на вагомості забезпечення інноваційно-цифрової модернізації економіки країни: «Цифровізація стала ключовим чинником, що впливає на всі сфери діяльності, включаючи економіку та управління. Зокрема, цифрові технології дозволяють підвищити продуктивність праці, знизити витрати, покращити якість продукції, забезпечити більш ефективне прийняття рішень, а також зробити бізнес-процеси підприємств більш прозорими та доступними» [2].

У процесі інноваційно-цифрової модернізації економіки України держава виступає головним суб'єктом, який не лише ініціює цифрові трансформації, а й забезпечує їх реалізацію

через нормативне, інституційне та інфраструктурне підґрунтя. Аналіз наукових джерел дозволяє виокремити низку ключових положень щодо ролі держави у цьому процесі. Ю. Червнявська та М. Зінченко [3] відзначають, що цифровізація є ефективним засобом підвищення прозорості та результативності функціонування державного апарату. Автори наголошують, що впровадження електронного врядування та цифрових державних платформ значно знижує корупційні ризики та оптимізує надання адміністративних послуг. Прикладом успішної державної ініціативи є платформа «Дія», яка стала інструментом реалізації цифрових реформ та забезпечила мільйонам громадян швидкий доступ до державних сервісів.

Подібну позицію висловлюють О. Деміхов та Ю. Опанасюк [4], які розглядають реалізацію концепції «Цифрова держава» як основу модернізації публічного управління в Україні. Вони підкреслюють, що лише за умови стратегічного бачення та політичної волі держави цифрові інновації можуть бути ефективно інтегровані у всі сектори економіки та суспільного життя.

І. Криворучко [5] акцентує увагу на тому, що в умовах війни роль держави у сфері цифровізації набуває додаткового значення. Зокрема, автор виділяє виклики, пов'язані з підтримкою цифрової інфраструктури, захистом персональних даних та необхідністю державної участі у формуванні цифрових компетентностей населення. Це підкреслює адаптивну функцію держави, яка здатна реагувати на зовнішні загрози та внутрішні потреби суспільства.

С. Грицай [6] розглядає державну цифровізацію як потужний інструмент підтримки малого та середнього бізнесу. Автор зазначає, що електронні сервіси, запроваджені на державному рівні, значно спростили процедури реєстрації бізнесу, подання звітності та отримання дозволів, що, у свою чергу, сприяє детінізації економіки та зростанню її конкурентоспроможності.

Не менш актуальним є аспект інформаційної безпеки, який розкривають Д. Манько та А. Жагма [7]. Вони наголошують, що стрімке розширення цифрових сервісів вимагає від держави посилення заходів з кібербезпеки, особливо в умовах гібридної війни. Забезпечення безпеки інформаційних систем стає одним із ключових завдань публічної адміністрації.

Окремо варто звернути увагу на позицію Л. Прокопенка [8], який підкреслює необхідність

стабільного державного фінансування цифрових ініціатив. На думку автора, лише за умов належної координації дій між центральними органами влади та органами місцевого самоврядування можна досягти стійкості цифрової інфраструктури, особливо в регіонах.

П. Лопушинський [9] зазначає, що цифрові технології є ключовим інструментом реформування державного управління. Особливо перспективним у цьому контексті є впровадження технологій хмарних обчислень, які сприяють централізації управлінської інформації, прискоренню її обробки та підвищенню надійності зберігання даних. Застосування хмарних рішень дозволяє: оптимізувати операційну діяльність уряду шляхом зниження часових і фінансових витрат; використовувати ІКТ за потреби, зменшуючи витрати бюджету; об'єднувати ресурси в єдину базу; забезпечити віддалену роботу з даними; прискорити цифровізацію економіки завдяки ефективному впровадженню інноваційних технологій.

Отже, опираючись на опубліковані дослідження науковців та наші власні, виокремимо мету статті та представимо результати й висновки наукових пошуків.

Метою статті є аналіз ролі держави у забезпеченні інноваційно-цифрової модернізації економіки України в умовах кризи та воєнного стану. У фокусі дослідження – вивчення механізмів реалізації цифрових реформ, впливу цифровізації на ефективність державного управління та розвиток підприємництва, а також окреслення основних викликів, що постають перед державною політикою у сфері цифрової трансформації. Особливу увагу приділено оцінці державних ініціатив, таких як платформа «Дія», як інструментів підвищення стійкості та інноваційності економіки в умовах постконфліктного відновлення.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних умовах повномасштабної війни та тривалої соціально-економічної нестабільності

Україна опинилася перед необхідністю докорінної трансформації інституційного та економічного середовища. Одним із головних інструментів цієї трансформації стала інноваційно-цифрова модернізація, що базується на активному впровадженні цифрових технологій у всі сфери державного управління та економічного життя.

Інноваційно-цифрова модернізація економіки України – це процес системної трансформації національної економіки шляхом впровадження сучасних цифрових технологій та інновацій, спрямований на підвищення її конкурентоспроможності, продуктивності, відкритості до глобальних ринків і адаптивності до кризових викликів (війна, економічна нестабільність, глобальні ризики). Складові цього процесу визначено у таблиці 1.

Це не просто впровадження технологій, а системна модернізація економіки, яка передбачає інноваційні зміни в структурі виробництва, управлінні та взаємодії між державою, бізнесом і громадянами, що забезпечують стійке зростання і адаптацію до викликів ХХІ століття.

Однак цей процес супроводжується низкою критичних викликів (рис. 1):

На цьому тлі постає проблема ефективності державних реформ, спрямованих на забезпечення стійкості цифрової економіки, адаптацію електронних державних сервісів до умов кризи та забезпечення інклюзивного доступу до них. Зокрема, важливим є дослідження того, наскільки впровадження таких платформ, як «Дія», сприяє модернізації економіки, зниженню адміністративних бар'єрів для бізнесу та підвищенню прозорості державного управління.

Україна є однією з небагатьох країн, яка змогла впровадити національну цифрову платформу – «Дія», що стала символом нової цифрової моделі державного управління. Станом на початок 2024 року кількість користувачів застосунку перевищила 21 млн осіб. Платформа охоплює понад 100 електронних послуг: від реєстрації бізнесу

Таблиця 1 – Складові інноваційно-цифрової модернізації економіки України

Складова поняття	Основні інструменти
Інноваційна складова	– створення нових продуктів, послуг, бізнес-моделей; – підтримка стартапів, наукових досліджень та технопарків; – впровадження технологічних рішень у виробничі процеси.
Цифрова складова	– використання цифрових платформ, Big Data, штучного інтелекту, хмарних технологій; – масштабна цифровізація державних послуг (приклад – платформа «Дія»); – електронна торгівля, цифровий документообіг, онлайн-оподаткування.
Інституційна роль держави	– формування правового поля для цифрової трансформації; – інвестиції у цифрову інфраструктуру та освіту; – гарантування кібербезпеки та захисту персональних даних.
Соціально-економічний ефект	– зростання ВВП за рахунок цифрових послуг; – зниження витрат на адміністрування; – прозорість державного управління; – підвищення цифрової інклюзії населення.

Джерело: сформовано авторами на основі [1; 4; 5]

Рисунок 1 – Основні виклики інноваційно-цифрової модернізації економіки України

Джерело: сформовано авторами

до отримання довідок, виплат і електронних документів. Сервіси Дії вже інтегрували понад 15 тисяч держустанов та компаній [10].

Успішна реалізація стратегії цифровізації України за останні кілька років сприяла активному впровадженню електронних послуг на регіональному рівні, зокрема через мобільний застосунок «Дія». Цей інструмент став особливо популярним серед мешканців малих міст та сільських територій, де раніше доступ до адміністративних сервісів був ускладнений або обмежений (рис. 2).

Згідно з Індексом цифрової трансформації регіонів України, опублікованим Мінцифрою у 2023 році, понад 60% органів влади використовують цифрові сервіси, а частка цифрових трансакцій у держуправлінні постійно зростає [11]. У воєнний період це дозволило: забезпечити безперервність надання адміністративних послуг; знизити рівень бюрократії та контактів з чиновниками, що сприяло зменшенню корупційних ризиків; організувати швидкі цифрові виплати для ВПО, військових та бізнесу.

Завдяки цифровим ініціативам, регіони продемонстрували суттєве зростання кількості зареєстрованих користувачів, що дозволило:

- спростити бюрократичні процедури, пов'язані з отриманням довідок, оформленням документів, реєстрацією бізнесу;
- забезпечити рівний доступ до державних послуг, незалежно від географічного положення;
- підвищити прозорість взаємодії громадян з державою та усунути фактори корупції на етапі надання адміністративних послуг.

Особливе значення має вплив цифровізації на легалізацію підприємницької діяльності. Доступ-

ність онлайн-сервісів для реєстрації бізнесу та подачі податкової звітності зробила процес виходу з «тіні» значно простішим і менш витратним. Це сприяло зниженню тіньових економічних практик, які, за оцінками аналітиків, раніше сягали понад 20% ВВП.

Крім того, використання цифрових платформ стимулює пряму та прозору взаємодію громадян із державними структурами, що має позитивний вплив на рівень довіри до інституцій, підвищення громадянської активності та ефективність використання бюджетних коштів. Завдяки електронному адмініструванню збільшуються податкові надходження до державного бюджету, що особливо критично в умовах воєнного стану.

Динаміка зростання кількості користувачів платформи «Дія» є показовим індикатором цифрової зрілості регіонів. Станом на кінець 2024 року понад 21 мільйон українців активно користуються послугами «Дії» – це свідчення масового переходу населення до нової моделі цифрового громадянства.

Така тенденція є прямим результатом системної політики держави, спрямованої на модернізацію економіки через цифрові інструменти та скорочення тіньового сектору.

Висновки. Проведене дослідження засвідчило, що інноваційно-цифрова модернізація економіки України в умовах кризових викликів є не лише актуальною, а й необхідною умовою стійкого розвитку держави. Цифрові реформи, ініційовані та реалізовані державою, відіграють ключову роль у трансформації економіки, зниженні адміністративних бар'єрів, легалізації підприємницької діяльності та підвищенні прозорості державного

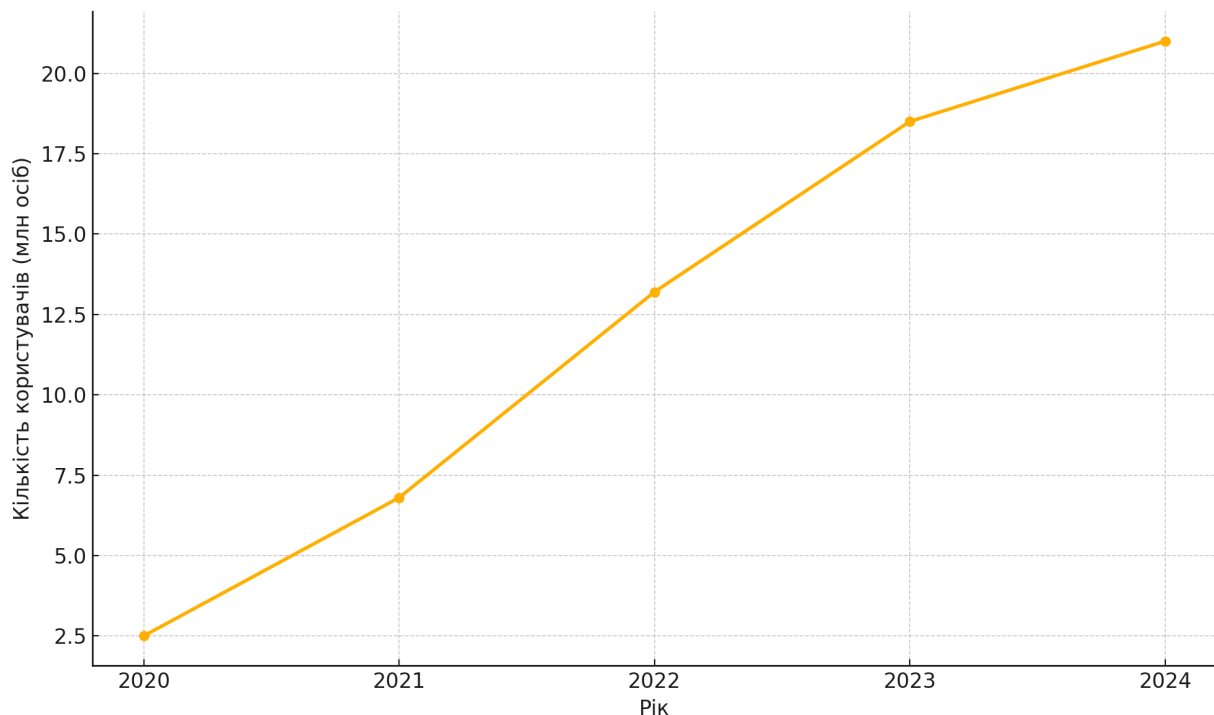

Рисунок 2 – Динаміка зростання кількості користувачів платформи «Дія», 2020–2024 рік

Джерело: сформовано авторами на основі [10–12]

управління. Платформа «Дія» стала знаковим прикладом успішної цифрової трансформації, що охопила мільйони громадян і тисячі установ.

Завдяки активному державному втручанню у сферу цифровізації вдалося забезпечити адаптивність управлінських процесів, підтримку малого і середнього бізнесу та створення сприятливого середовища для інновацій. Водночас виклики, пов’язані з нерівністю доступу до цифрових серві-

сів, кібербезпекою та рівнем цифрової грамотності населення, потребують подальшого вирішення.

У подальших наукових розвідках доцільно зосередити увагу на: оцінці ефективності цифрових реформ на рівні місцевих громад; впливі цифровізації на соціальну справедливість і інклюзивність; розробці моделей оцінювання цифрової зрілості економіки в умовах війни та післявоєнного відновлення.

Список використаних джерел:

1. Токмакова І. В., Корінь М. В., Полозов А. Є., Авагімова В. А. Кадрове забезпечення інноваційно-цифрової модернізації підприємств. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2024. № 86. С. 276–284. DOI: <https://doi.org/10.18664/btie.86.317290>
2. Kalinin O., Kaminsky O., Teslenko T. Digitalization of economic security management in investment security of Ukraine. *Economics. Ecology. Socium*. 2023. Vol. 7, No. 4. P. 83–95. DOI: <https://doi.org/10.61954/2616-7107/2023.7.4-7>
3. Чернявська Ю., Зінченко М. Сучасні підходи до реєстрації та спрощеної системи оподаткування ФОПів. *Шляхи підвищення ефективності будівництва*. 2023. № 2 (50). С. 143–152. DOI: [https://doi.org/10.32347/2707-501x.2022.50\(2\).143-152](https://doi.org/10.32347/2707-501x.2022.50(2).143-152)
4. Demikhov O., Opanasiuk Y., Demikhova N., Merisalu E. A digital transformation into occupational health and safety systems: a review of the best practices in Europe. *Agronomy Research*. 2023. Vol. 21, No. 2. P. 674–692. DOI: <https://doi.org/10.15159/AR.23.083>
5. Криворучко І. Державне управління в умовах війни: виклики та перспективи. *Теорія та практика державного управління*. 2023. № 2 (77). С. 38–53. DOI: <https://doi.org/10.26565/1727-6667-2023-2-03>
6. Hrytsai S. Digitization of government as a global trend of the future: implementation of the “electronic state” policy (on the example of Ukraine). *Reality of Politics*. 2023. Vol. 24, No. 2. P. 45–81. URL: <https://czasopisma.marszalek.com.pl/images/pliki/rop/24/rop2403.pdf>
7. Manko D., Zghama A., Atamanova N., Arabadzhy N., Ustinov D. Legal regulation of the digital environment: digitization of the state-legal and law enforcement sphere. *Revista Amazonia Investiga*. 2023. Vol. 12, No. 70. P. 125–133. DOI: <https://doi.org/10.34069/ai/2023.70.10.11>
8. Прокопенко Л. Формування краєзнавчих електронних ресурсів як пріоритетний напрям діяльності публічних бібліотек України. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*. 2023. № 11. С. 82–95. DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-7654.11.2023.282666>

9. Лопушинський І. П. «Цифровізація» як основа державного управління на шляху трансформації та реформування українського суспільства. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*. 2018. № 2. URL: http://el-zbirn-du.at.ua/2018_2/20.pdf
10. Міністерство цифрової трансформації України. 21+ млн українців користуються Дією. Офіційний сайт платформи «Дія». 2024. URL: <https://diia.gov.ua/news/21-mln-ukrainsiv-korystuiutsia-diieiu>
11. Міністерство цифрової трансформації України. Індекс цифрової трансформації регіонів України: підсумки 2023 року. 2023. URL: <https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/page/community/reports/Індекс-цифрової-трансформації-регіонів-України-2023.pdf>
12. Колеснікова К. С. Цифровізація державних послуг в Україні: успіхи та виклики у реалізації державних реформ. *Філософія та управління*. 2024. № 1. URL: <https://www.eu-scientists.com/index.php/fag>

References:

1. Tokmakova I. V., Korin M. V., Polozov A. Ye., & Avagimova V. A. (2024) *Kadrove zabezpechennia innovatsiinoi ta tsyfrovoy modernizatsii pidpriemstv* [Staffing for innovative and digital modernization of enterprises]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, no. 86, pp. 276–284. DOI: <https://doi.org/10.18664/btie.86.317290> (in Ukrainian)
2. Kalinin O., Kaminsky O., & Teslenko T. (2023) *Digitalization of economic security management in investment security of Ukraine. Economics. Ecology. Socium*, vol. 7(4), pp. 83–95. DOI: <https://doi.org/10.61954/2616-7107/2023.7.4-7> (in English)
3. Chernyavska Yu. B., & Zinchenko M. M. (2023) *Suchasni pidkhody do reiestratsii ta sproshchenoi systemy opodatkuvannia fizychnykh osib-pidpriemstv* [Modern approaches to registration and simplified system of taxation of natural persons-entrepreneurs]. *Ways to Improve Construction Efficiency*, vol. 2(50), pp. 143–152. DOI: [https://doi.org/10.32347/2707-501x.2022.50\(2\).143-152](https://doi.org/10.32347/2707-501x.2022.50(2).143-152) (in Ukrainian)
4. Demikhov O., Opanasiuk Y., Demikhova N., & Merisalu E. (2023) *A digital transformation into occupational health and safety systems: a review of the best practices in Europe. Agronomy Research*, vol. 21(2), pp. 674–692. DOI: <https://doi.org/10.15159/AR.23.083>
5. Kryvoruchko I. (2023) *Publichne upravlinnia v umovakh viiny: vyklyky ta perspektyvy* [Public Administration in the Conditions of War: Challenges and Prospects]. *Theory and Practice of Public Administration*, no. 2, pp. 38–53. DOI: <https://doi.org/10.26565/1727-6667-2023-2-03> (in Ukrainian)
6. Hrytsai S. (2023) *Tsyfrovizatsiia derzhavnoho upravlinnia yak hlobalna tendentsiia maibutnoho: realizatsiia polityky "elektronnoi derzhavy" (na prykladi Ukrainy)* [Digitization of government as a global trend of the future: implementation of the “electronic state” policy (on the example of Ukraine)]. *Reality of Politics*, vol. 24(2), pp. 45–81. Available at: <https://czasopisma.marszalek.com.pl/images/pliki/rop/24/rop2403.pdf> (in Ukrainian)
7. Manko D., Zghama A., Atamanova N., Arabadzhy N., & Ustinov D. (2023) *Legal regulation of the digital environment: digitization of the state-legal and law enforcement sphere. Revista Amazonia Investiga*, vol. 12(70), pp. 125–133. DOI: <https://doi.org/10.34069/ai/2023.70.10.11>
8. Prokopenko L. (2023) *Rozvytok elektronnykh resursiv lokalnykh znan yak priorityetnyi napriam diialnosti ukraïnskykh publichnykh bibliotek* [Local Knowledge Electronic Resources Development as a Priority Field of Ukrainian Public Libraries Activity]. *Ukrainian Journal on Library and Information Science*, no. 11, pp. 82–95. DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-7654.11.2023.282666> (in Ukrainian)
9. Lopushynskiy I. P. (2018) *“Tsyfrovizatsiia” yak osnova derzhavnoho upravlinnia na shliakhu transformatsii ta reformuvannia ukraïnskoho suspilstva* [“Digitalization” as the foundation of public administration on the path of transformation and reform of Ukrainian society]. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia i mistsevoho samovriaduvannia*, no. 2. Available at: http://el-zbirn-du.at.ua/2018_2/20.pdf (in Ukrainian)
10. Ministerstvo tsyfrovoy transformatsii Ukrainy. (2024) *21+ mln ukrainsiv korystuiutsia Diieiu* [21+ million Ukrainians use Diia]. *Ofitsiyni sait platformy “Diia”*. Available at: <https://diia.gov.ua/news/21-mln-ukrainsiv-korystuiutsia-diieiu> (in Ukrainian)
11. Ministerstvo tsyfrovoy transformatsii Ukrainy. (2023) *Indeks tsyfrovoy transformatsii rehioniv Ukrainy: pidsumky 2023 roku* [Digital Transformation Index of the Regions of Ukraine: Results of 2023]. Available at: <https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/page/community/reports/Індекс-цифрової-трансформації-регіонів-України-2023.pdf> (in Ukrainian)
12. Kolesnikova K. S. (2024) *Tsyfrovizatsiia derzhavnykh posluh v Ukraini: uspikhy ta vyklyky u realizatsii derzhavnykh reform* [Digitalization of public services in Ukraine: Successes and challenges in implementing public reforms]. *Filosofia ta upravlinnia*, no. 1. Available at: <https://www.eu-scientists.com/index.php/fag> (in Ukrainian)

Стаття надійшла до редакції 01.04.2025